

Ukraine is probably one of the European powers, which is rich in national rites and traditions, whose brightness and colourfulness affect the human imagination. Ritual actions accumulated in their beliefs and traditions not only Christianity, which includes the millennial history, but also a more ancient belief – paganism. Hundreds of peoples who came from all over the world and settled on the territory of Ukraine left their marks in the rites, traditions and rituals.

Ukrainian family's ritual was studied by historians, ethnologists, philosophers, musicologists, folklorists from different points of view. The use of seemingly unusual, non-traditional methods of study is sometimes capable of producing quite productive results.

The aim of the article is to generalize theoretical approaches to Ukrainian family rituals, customs, traditions and rituals and analysis of scientific researches.

Modern scholars in their writings indicate different approaches to a thorough reflection of the development of ceremonies, traditions, customs and rituals. Ritualism reveals the inner meaning of events by forming the corresponding feelings, views, sentiments under the influence of natural factors, pagan and Christian beliefs.

The term “ritual” is often compared to the terms “tradition” or “custom”. But the concept of a “rite” is not appropriate to combine with the notion of a “custom”, which has a wider meaning.

The ritual by A. Ponomarev is a collection of traditional conditional actions, which in figuratively symbolic form express the established connections of people with nature and among themselves; the set of rites related to the celebration of significant events, mainly of religious content, is a ritual; solemn celebration of significant events, which includes entertainment elements and some ceremonial actions, is a holiday.

Key words: *burial-memorial ceremonies, customs, family ritual, peoples, rite, rituals, symbols, traditions, weddings.*

УДК 7.079

Є. В. Федорова

ПОНЯТТЯ «ФЕСТИВАЛЬ» ТА ЙОГО МИСТЕЦТВОЗНАВЧІ АСПЕКТИ

Фестиваль, нині поширений як культурно-мистецьке явище, є частиною сучасного суспільного життя. Він впливає на розвиток мистецтва, художнього життя, сприяє творчій діяльності людей – як індивідуальній, так і колективній. Зазвичай фестиваль розглядають в культурологічному аспекті, адже похідний від свята та святкування, фестиваль успадкував їх елементи: піднесену атмосферу, періодичність, традиційність. Водночас, фестиваль, який належить до характерних проявів художнього життя, може розглядатися і в аспекті мистецтвознавства. Аналіз цього поняття доводить, що на відміну від свята, фестиваль має визначену тематику та відповідну конкретну спрямованість, що відрізняє його від інших аналогічних заходів. В результаті проведеного дослідження, з'ясовано мистецтвознавчу складову поняття «фестиваль», виявлено його специфіку, що відрізняє фестиваль від інших культурно-мистецьких подій та явищ. Як приклад розглянуто фестиваль перукарського мистецтва, що належить до специфічних культурно-мистецьких заходів з власною тематикою: він пов'язаний з індустрією моди, іміджем, дизайном. Участь у фестивалі перукарського мистецтва майстрів-

професіоналів має на меті продемонструвати досягнення, відстежити появу нових технік і технологій, виявити тенденції розвитку можливих трендів та напрямів.

Ключові слова: *культурно-мистецькі заходи, фестиваль, свято, фестиваль перукарського мистецтва.*

Фестивальний рух є сучасним поширеним явищем, яке охоплює різноманітні сфери діяльності.¹ Фестивалі, які проходять у формі видовища, мають також спільну атмосферу свята, яку створюють організатори і до якої долучаються учасники та глядачі [16, с. 112]. Похідний з національних свят, фестиваль є проявом вільного духу народу, що демонструє механізм передачі культурних традицій від покоління до покоління. Оскільки на сучасному етапі елемент «святковості» є вагомим фактором культурного обміну, поширення інформації та водночас сфери розваг, які сприятливо впливають на людину в умовах буденних та політичних проблем, актуальним постає питання вивчення фестивального процесу і як феномену свята, і як громадського колективного дійства, і як спеціального заходу.

Попри те, що тематика музичних, кіно-театральних, етнічних фестивалів досить широко обговорюється у науковій літературі, існують явища фестивального руху, які менше потрапляють до уваги дослідників, як, наприклад заходи дизайну, індустрії моди, перукарського мистецтва, хоча у фестивальному русі вони мають власне місце і розширюють аспекти дослідження фестивального процесу в цілому.

Фестивалю та фестивальному руху присвячено дослідження науковців: М. М. Близнюка, С. А. Вітамінової, О. А. Доманської, С. П. Зуєв, О. Литовка, А. В. Семенюка, Г. І. Хрома, які, переважно, вивчають традиційні мистецькі фестивалі – музичні, театральні, кінофестивалі тощо. Фестивалі перукарського мистецтва, які є частиною розвитку сучасного дизайну України, в них, практично, не розглядаються, хоча фестивальний рух у даній ділянці сучасного дизайну України є достатньо активним як у межах держави, так і на міжнародному рівні.

Мета статті – розглянути особливості фестивального процесу, його взаємозв'язок зі святом; простежити спільність рис фестивального руху та інших культурно-мистецьких заходів; виявити значення фестивального руху на сучасному етапі; проаналізувати відповідність теоретичних викладів та практики явища щодо практики фестивалів перукарського мистецтва.

Фестивалі нині проводяться на різних рівнях, що залежно від масштабу та географії, дає підстави розрізняти їх як всесвітні, міжнародні, республіканські, всеукраїнські, обласні, районні [2, с. 37; 9, с. 190]. Як свідчить світовий та вітчизняний досвід, фестивалі визначають напрями розвитку мистецтва, продукують нові ідеї, відкривають нові можливості творчої діяльності. Фестиваль, назва яких, похідна від французької «festival» – свято (від лат. *festivus* – веселий, святковий), фіксує соціальне спрямування даного дійства, водночас є практичною перевіркою новацій, визначення пріоритетів і пошуком неторованих шляхів розвитку культури та мистецтва [16, с. 112]. Фестиваль є своєрідним механізмом формування та регулювання естетичних смаків, поглядів, ідеалів. Сучасний вітчизняний фестивальний простір, як наголошує науковець О. Литовка у роботі «Фестивальний рух України періоду її незалежності», ставить багато цілей та завдань, серед яких – пропаганда здорового способу життя, допомога обдарованій молоді, збереження навколишнього середовища, інтеграція у єдиний світовий культурний простір, піднесення національної ідеї серед молоді.

¹ Матеріал зібрано шляхом вивчення наукових джерел, а також спостереження та безпосередньої участі автора у «Всеукраїнському фестивалю молодих дизайнерів зачіски та стилю», що проходить на базі Факультету індустрії моди Київського університету культури.

Українську ідею, зазначає автор, легше передати мовою культури, ніж мовою політики, за допомогою української музики, літератури, народних ремесел, які сприяють ідентифікації людини себе саме із українською культурою [16, с. 112].

Вивчення музичних фестивалів науковцем С. П. Зуєвим, який є автором праці «Музичні фестивалі як явище міської культури», дозволило йому не лише простежити походження фестивалів з феномену свята, складовою якого він є, а й його еволюцію у європейському просторі, де на початку своєї історії фестивалі проводилися у великих містах з розвиненою інфраструктурою музичної сфери, яка забезпечувала резонанс і високий пафос заходу [14, с. 52]. Фестиваль, організований як явище «сакральне», «святкове», «протиставлене буденності», на думку дослідника, викликає ефект самоідентифікації, наприклад, за типом: «шанувальники академічного мистецтва» (у протиставленні до любителів «попси»), «прихильники сучасної музики» (у протиставленні до прихильників класики) тощо [14, с. 53]. Звертаючись до феноменології фестивалю, науковець зауважує, що його характерна ознака – періодичність, запозичена від свята, – спрямована на заснування та збереження традиції, розвиток її в часі [14, с. 53]. Звернення до функцій свята виявляє бажання організаторів фестивалів зробити захід «вселенським», охопити якомога більшу аудиторію, яка в цій «святковій» ситуації набуває вигляду спільноти [14, с. 54].

На думку дослідниці С. А. Вітамінової, яка звернулася до музичних фестивалів, зокрема та монографічних концертів, причинами, що спровокували фестивальний «бум» називає процеси регіоналізації та децентралізації, розпад колишнього Радянського Союзу, різке зuboжіння концертного сезону, що призвело до появи нової культурної практики – перехід в минулому провінційних та периферійних культурних локусів до усвідомлення себе як самоцінних, а також прагнення задекларувати їх як культурних центрів. Водночас, зменшення фінансування сфери культури, внаслідок чого майже припинилися гастролі, супроводжувалося дією певної «культурної інерції», обумовленої традиціями визнаної в світі академічної музичної школи. Момент зламу відзначився пошуками нових шляхів розвитку фестивальних форм існування мистецтва, зокрема музичного, що на початку 1990-х рр. актуалізувалося саме у вигляді фестивалів як альтернативи концертному сезону, вагомого резонансного засобу демонстрації культурної значущості певного просторового локусу [6, с. 37]. Можна стверджувати, що на такій основі з 1990-х рр. активізувався фестивальний процес у всьому українському просторі, адже більша частина мистецьких подій в Україні відбувається саме в межах фестивалів, які проводяться протягом усього календарного року. Фестивалі сформували новий регламент культурного життя, нову модель споживання мистецтва, коли публіка від режиму «існування» в концертному сезоні гастролей перейшла до режиму від фестивалю до фестивалю [6, с. 38].

Аналіз театральних фестивалів, як свідчить М. М. Близнюк у роботі «Театральні фестивалі як форма культурного співробітництва» показує, що фестивалі найчастіше формуються за жанрами мистецтва: музичні фестивалі (авторської пісні, і рок-музики, дитячої хорової музики, джазової музики), фестивалі циркового мистецтва, телевізійні фестивалі, фольклорні фестивалі, театральні (народних або професійних театрів, і молодіжних театральних студій). Нерідко вони мають присвячення або соціальне значення: важливі історичні дати, ювілеї, що несе виховну та культурно-мистецьку функцію [2, с. 37]. Продовжуючи дану тему, науковець О. А. Доманська щодо театральних фестивалів відзначає, що деякі з них обмежуються лише переглядом вистав, інші мають частину обговорення, дискусій, відзначення преміями різних номінацій, нагородження дипломами. Одні є визнаними та відомими в різних країнах світу, інші менш відомими і намагаються залучити більше учасників [3, с. 190]. Розглядаючи

фестиваль через призму театрального процесу у контексті мистецького життя України, О. А. Доманська вважає, що сучасні фестивалі можуть також бути замінником свята, збираючи лей, яких ніщо постійно не зв'язує, окрім бажання розважитися: це можна здійснити і з сторонніми ради самого задоволення, гри. Більшість свят з початку їх існування сплетена з грою, зняттям напруги, розвагою, художнім видовищем, що пов'язано з певним часом і з домінуючою ідеєю свята, доповнюючи його об'єднуючу – ритуальну, обрядову, символічну частину [11, с. 308–309]. Отже, свято стає видовищем для його безпосередніх учасників, гостей, зокрема іноземних, для телеглядачів та телеглядачів. Регулярно організовані видовища, розважальні, масові культурні заходи, фестивалі, як помічено спостерігачами, перетворюються на міжнародні свята [11, с. 309]. Досліджуючи «Фольклорні фестивалі аматорського мистецтва в контексті розвитку духовної культури України», А. В. Семенюк зазначає, що фестивальний рух в Україні є не лише чинником культурно-мистецького розвитку регіонів, формування духовності й національної свідомості українського народу, а й презентує його як самобутню націю, прискорює процес інтеграції вітчизняної культури до світового культурно – інформаційного простору [19, с. 133]. Міжнародні фестивалі – це не тільки показ найкращого, а насамперед спорідненість та спільність творчих пошуків митців. Міжнародне театрально-фестивальне життя – це «зустріч однодумців, спілкування митців, єднання праці цехів і, найголовніше, обмін досвідом» зазначає О. А. Доманська у роботі про «Фестиваль як самостійний та самодостатній суб'єкт театрального процесу» [10, с. 64].

Розглядаючи фестиваль як різновид національного свята, Г. І. Хрома зазначає, що свято з моменту його виникнення є постійним джерелом кожної конкретної культури. Науковець стверджує, що періодичні кризи тих чи інших форм, типів свят та святкувань, органічно пов'язані з періодичними кризами цінностей, навколо яких організоване колективне буття людей. Проте зрушення не зменшують ні суспільної потреби в святі, ні його культурної ролі. В період національного відродження святкування акцентують такі цінності, як традиції, твори народного мистецтва, культурні надбання як коди історії народу, нації. Національні свята у вигляді сучасних фестивалів окреслені національними рисами, що виявляється в мистецьких жанрах, формах, які несуть у собі народні традиції, обряди, ритуали, тобто «дух народу, який святкує» [28, с. 204]. Оновлюючи цінності, нагадуючи важливі події, свято є механізмом передачі культурних традицій від покоління до покоління, здійснення культурної само ідентифікації, включно із національним самоусвідомленням. Свято забезпечує необхідну адаптацію цінностей групи, її культурних традицій до сучасності, служить приводом для осмислення майбутнього, створення зразка ідеального суспільного стану, що є суттєвою частиною розвиненої культури [28, с. 205].

Багатогранність явища фестивалю спонукає також розглянути його поряд із такими формами, як олімпіада, видовище, свято як таке, адже компоненти цих форм зазвичай бувають представлені на фестивалях у різноманітних поєднаннях [2, с. 37]. Отже, при розгляді фестивального руху в сучасній Україні науковцем Д. В. Зубенком зазначено відмінні риси фестивалю від свята як такого, що на його думку полягає у обов'язковій присутності конкретної тематики, і за наявності певного суб'єкта-організатора, одного або декількох. Отже, фестиваль можна визначити як організований захід з елементом святковості, що має тематичну визначеність у вигляді однієї або кількох тем [13, с. 111].

Узагальнюючи, можна підсумувати, що фестивалі – це своєрідні національні свята, які історично та на сучасному етапі належать до видовищ, що виступають важливим механізмом передачі культурних традицій від покоління до покоління. Як

феномену свята фестивалю притаманні всі елементи святковості: атмосфера, періодичність, традиційність, однак відмінною є визначена тематика.

Властивості фестивалю унаочнюють та підкреслюють його порівняння з іншими культурно-мистецькими заходами, які варто розглянути крізь призму термінологічного аналізу.

Так, поширеним культурно мистецьким заходом є форум, назва якого походить від латинського «forum» – площа, двір [18, с. 354], тобто відкритий простір для публічних заходів в давньоримських містах. Тут відбувалися народні збори, влаштовувалися торги й здійснювався суд [25, с. 723]. У сучасному розумінні назва «форум» – тобто широкі представницькі збори [23, с. 173], поєднує також поняття «з'їзд», «конференція», «конгрес» [3, с. 700].

Конференція – від латинської «confrentia», де основа «confere» – «збираю в одне місце», у добу середньовіччя означало збори, нараду представництв організацій, груп, держав, або окремих осіб, наприклад, вчених для обговорення питань [24, с. 74]. Сучасна конференція – це захід для обговорення, переважно, конкретних, «вузьких» наукових або політичних тем.

Конгрес – «kongress», назву якого взято з німецького лексикону, на латинській основі «congressus» – зустріч, збори – це з'їзд, нарада, здебільшого міжнародного значення [25, с. 272; 5, с. 563]. Сучасні конгреси найчастіше присвячують культурі, науці, політиці. З'їзд – збори представників яких-небудь організацій, груп населення [25], вважають слов'янським синонімом до понять зборів, конгресу, форуму [21]. Відтак, конференцію, конгрес, з'їзд можна віднести до варіацій поняття форум як представницьких зборів-обговорень.

До наукових заходів відносять також симпозіум, назва якого має греко-латинську основу «symposium», грец. «symposion», буквально – бенкет. Нині це нарада з якогось-небудь спеціального, головним чином наукового, часто міжнародного питання [7, с. 211; 22, с. 150]. Його інтерпретує науковець С. П. Зуєв, автор роботи «Музичні фестивалі як явище міської культури». Він наголошує, що симпозіум означав свято, святкове спілкування і співвідносить цей термін із термінами Ф. Шлегеля – фестивальність, убранність – Festivalität, Urbanität, які молодші романтики, гейдельберзького швабського кола, тлумачили «у дусі фольклорності сільського або провінційного стилю», з нашаруванням архаїчності, а старші – з орієнтацією «на публічність, форми духовного зв'язку, святкові столичні зібрання» [1, с. 20–21; 14, с. 52].

До культурно-мистецьких заходів належать також форми публічних зібрань, що мають зазвув «виставка». Це демонструють декілька значень поняття «виставка»: 1) показ, основна мета якого полягає в ознайомленні публіки шляхом демонстрації засобів, наявних у розпорядженні людства для задоволення потреб [17, с. 152]; 2) публічний показ спеціально підібраних предметів чи продукції та місце його проведення [12, с. 455; 5, с. 154]; 3) сукупність предметів, виставлених для огляду [5, с. 154]; 4) специфічна форма реклами, стимулювання продажів, при якій на відносно невеликій за розмірами і відповідно обладнаній території демонструються для продажу зразки нових товарів, науково-технічні і виробничі досягнення [24, с. 57]. Залежно від того, що демонструють, розрізняють книжкові, мистецькі, промислові, сільськогосподарські виставки; постійно діючі (як, наприклад, Національний комплекс «Експоцентр України»), і періодичні [12, с. 455]. Розрізняють місцеві, національні, міжнародні і всесвітні виставки, загальні та спеціалізовані (художні, промислові, сільськогосподарські, ін.). Вперше виставкою було назване зібрання у Паризькій школі мистецтв, яке відбулося 1763 року, де першою промисловою виставкою стало зібрання

1798 року, яке відбулося також у Парижі [4, с. 224; 8, с. 74–75].

Характерними властивостями культурно-мистецьких заходів, таких, як форум, конгрес, конференція, з'їзд, симпозіум є відсутність в них елементів святковості, що відрізняє їх від фестивалю. Виставки, які передбачають наявність такого елемента, є апріорі меншими за масштабом, однак можуть бути частиною мистецького фестивалю. В такому сенсі приналежністю свята-фестивалю є концерти чи перфоменси. Концерт, назва якого похідна від латинського «concentus», тобто cum и canere – співати, французькою – concert, італійською – concerto, німецькою – concert,) – це твір, написаний для будь-якого інструменту; гра або спів перед публікою [20]. Перфоменс/перформанс (від англ. performance - уявлення) – мистецька акція, реалізована на основі певної концепції, яка відображає ідейно-стильові особливості авторів; вид художньої творчості, що поєднує театр з образотворчим мистецтвом [27].

Фестиваль, покликаний відкривати нові імена, в цілому щось нове [4, с. 113], має в такому сенсі відношення до поняття чемпіонату або конкурсу, що у реальності часто є їх супутником. Чемпіонат (франц. Championnat) – змагання на першість з якого-небудь виду спорту серед колективів, спортсменів, команд тощо, переможець якого дістає звання чемпіона [3, с. 1597; 25, с. 749]. Конкурс (лат. Concursum) – зустріч, зіткнення, від concurre – «зустрічаються»; «суперничають» – це змагання, покликане виявити найкращих учнів, артистів, художників тощо, а також найкращі роботи [25, с. 374; 3, с. 565]. І чемпіонат, і конкурс передбачають активну участь глядачів, які оцінюють, вболівають, судять виступи конкурсантів. На цю сторону фестивалю, в канву якого часто входить конкурсне змагання, звернув увагу дослідник Д. В. Зубенко. Розглядаючи розвиток фестивального руху в сучасній Україні, він відзначив, що під час мистецьких фестивалів дуже важлива взаємодія артиста і глядача, тому що, саме вона, на відміну від окремих концертів, виставок, кінопоказів забезпечує можливість поєднання в єдиному просторі широкої та різноманітної аудиторії та артиста. Це дає можливість долучитися до естетичної реальності, що створюється фестивалем, сприйняти та оцінити твори мистецтва, запропоновані в презентаційній частині, в деяких випадках взяти участь у творчій діяльності. У такий спосіб фестиваль забезпечує доступність до мистецтва широкому загалу [13, с. 112–113], скорочує відстань між творцем і глядачем, сприяє творчому спілкуванню в будь-яких проявах – від суперництва до співробітництва. За висловом Г. Хромої, кожен фестиваль є «потужним каталізатором креативного процесу» [29, с. 196]. У висловлених під час фестивалю нових ідей, створених нових спільних проектах, учасники фестивалів – митці, науковці, виробники певної продукції обмінюються досвідом, підвищують професійний рівень, заявляють про себе в межах конкретної цільової аудиторії [13, с. 113]. Відтак, фестивальний рух відіграє важливу роль у збереженні та розвитку культури в регіонах України, вихованні соціальної відповідальності, толерантності, поваги до традиційних етичних та культурних цінностей; у підтримці та розвитку медіаосвіти; у створенні умов для міжетнічного діалогу та співпраці; у сприянні розвитку культурного туризму; у знайомстві глядача з розмаїттям, багатством культурної спадщини України, її досягнень [9, с. 191]. Фестивальний рух є показником і своєрідним каталізатором інтенсивності та якості мистецького життя будь-якої країни, найбільше – у розвинутих європейських державах, де фестиваль залучає місце його проведення до об'єктів світового культурного простору, культурних центрів [4, с. 112]. Фестиваль стає «епіцентром» культурних подій, на який публіка завчасно зорієнтована як на полімистецький захід, де вона може задовольнити всі свої естетичні потреби [15, с. 26]. Включення у програму мистецьких фестивалів майстер-класів, навчально-виховна функція яких має значення для розвитку творчого потенціалу

особистості – як молоді, так і старшого покоління, дає можливість для відпочинку як форми зміни діяльності зі звичної щоденної, обумовленої професійною приналежністю, на нову – творчу [13, с. 113].

Прикладом фестивалю, творча складова якого дозволяє реалізувати зазначені риси є фестиваль перукарського мистецтва, у якому приймають участь майстри, зацікавлені з одного боку продемонструвати свої професійні досягнення, з іншого відстежити появу нових технік і технологій, виявити оригінальні трендові тенденції, ознайомитися з останніми напрямками моди, що водночас завдяки майстер-класам стають доступними як професіоналам, так і любителям. Специфіку фестивалів перукарського мистецтва складає той факт, що експонентами таких фестивалів зазвичай є роботи, які відповідають останнім іміджево-образним пропозиції і активізують інтерес до фестивалів перукарського мистецтва не лише з боку дизайнерів. У числі присутніх на видовищних заходах фестивалів перукарського мистецтва значну кількість складають майстри б'юті-індустрії, іміджмейкери, індивідуальні відвідувачі, які зацікавлені у отриманні навиків самостійного створення власного іміджу. Їх поєднує інтерес до нових способів вираження і подачі людської індивідуальності за допомогою мистецького образно-іміджевого перетворення, зокрема, перукарського.

Розглядаючи фестивалі перукарського мистецтва через призму фестивального процесу загалом, можливо зазначити, що такі заходи, окрім загального розвитку мистецтва формувати нові ідеї, є важливим фактором пропаганди мистецтва, розвитку культурних зв'язків між народами, висування молодих талантів на міжнародному, міжрегіональному, всеукраїнському рівнях. Міжнародні фестивалі перукарського мистецтва, які мають своєю метою визначити напрями розвитку перукарського мистецтва на певний, переважно, близький термін, визначають модні тенденції і є фундаментом, на якому виникають нові конструктивні ідеї, уявлення і про перспективи цього виду культурної діяльності. Як видовищне дійство, фестивалі перукарського мистецтва є також заходами естетичного розвитку, підвищення вимог до естетичного смаку. Специфічною рисою фестивалів перукарського мистецтва є також його значення як своєрідного відпочинку, психологічного «розвантаження» в умовах спостереження за урочистим представленням робіт майстрів перукарського мистецтва в процесі розгортання конкурсної програми та майстер-класів.

Таким чином, фестиваль вносить вагомий внесок у життя сучасного суспільства. Він має вплив на вид мистецтва, до якого належить, як такий, що продукує ідеї, відкриває нові можливості творчої діяльності. Фестиваль є тісно пов'язаний з феноменом свята, йому притаманні всі елементи святковості: атмосфера, періодичність, традиційність, але на відміну від свята він має визначену тематику – одну або декілька.

Фестиваль, який складає серцевину фестивального руху, має властивості, які поєднують його з іншими культурно-мистецькими заходами, однак розглянуті через призму термінологічного аналізу, виявляють значеннєво-сміслові розбіжності. В результаті проведеного аналізу визначено, що більшість культурно-мистецьких заходів, таких, як форум, конгрес, конференція, з'їзд, симпозіум, тяжіють до обговорення наукових питань; також вони позбавлені елементів святковості, що відрізняє їх від фестивалю; виставка в залежності від масштабу може включати мистецький фестиваль, або, навпаки, бути його частиною. Такі заходи, як концерт чи перфоманс, пов'язані із святом, належать до вузькопрофільних, а чемпіонати та конкурси, частіше за все є їх супутниками.

Окремий напрям складають фестивалі перукарського мистецтва, які поєднують демонстрацію майстерності та професійних досягнень, відстеження та вироблення нових технік і технологій, виявлення трендових модних тенденцій, ознайомлення з

останніми стилістичними напрямками. Фестивалі перукарського мистецтва є видовищним дійством, яке поєднує естетичне виховання та релаксацію, позначену глядацьким спостереженням за урочистим представленням робіт майстрів перукарського мистецтва за конкурсною та позаконкурсною програмою, у майстер-класах. Перспективи подальших досліджень полягає у висвітленні теоретико-практичної проблематики організації та проведення фестивалів перукарського мистецтва з урахуванням особливостей розвитку дизайну та індустрії моди.

Список використаної літератури

1. Берковский Н.Я. Романтизм в Германии / Вступ, стаття А. Аникста. – Ленинград : Художественная литература, 1973. – 568 с. ; Berkovskiy N.Ya. Romantizm v Germanii / Vstup, statya A. Aniksta. – Leningrad : Khudozhestvennaya literatura, 1973. – 568 s.
2. Близнюк М. М. Театральні фестивалі як форма культурного співробітництва / М. М. Близнюк // Культура і мистецтво у сучасному світі. – 2010. – Вип. 11. – С. 35–41 ; Blyzniuk M. M. Teatralni festyvali yak forma kulturnoho spivrobitnytstva / M. M. Blyzniuk // Kultura i mystetstvo u suchasnomu sviti. – 2010. – Vyp. 11. – S. 35–41
3. Великий енциклопедичний ілюстрований словник / В. В. Богатиренко, Т. І. Зав'язкіна, Ю. С. Меженко. – Донецьк : ТОВ «ВКФ «БАО», 2012. – 768 с. ; Velykyi entsyklopedychnyi iliustrovanyi slovnyk / V. V. Bohatyrenko, T. I. Zaviazkina, Yu. S. Mezhenko. – Donetsk : TOV «VKF «BAO», 2012. – 768 s.
4. Велика сучасна енциклопедія в 10-ти т. / уклад. А. С. Івченко. – Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2012. – Т. 2 : Б – Г, 2012. – 351 с. ; Velyka suchasna entsyklopediia v 10-ty t. / uklad. A. S. Ivchenko. – Kharkiv : Klub simeinoho dozvillia, 2012. – Т. 2 : В – Н, 2012. – 351 s.
5. Великий тлумачний словник сучасної української мови 250 000 : А-Я / [уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – Київ : Ірпінь : Перун, 2007. – 1719 с. ; Velykyi tлумачnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy 250 000 : A-Ya / [uklad. i holov. red. V. T. Busel. – Kyiv : Irpin : Perun, 2007. – 1719 s.
6. Вітамінова С. А. Фестивальний рух та монографічні концерти / С. А. Вітамінова. // Харків у контексті світової музичної культури: події та люди : матеріали міжнар наук.-теор. конф., м. Харків, 3-4 квітня 2008 р. / заг. ред. В. М. Шейка ; відп. ред. І.І. Польська. – Харків : ХДАК, 2008. – 172 с. ; Vitaminova S. A. Festyvalnyi rukh ta monohrafichni kontserty / S. A. Vitaminova. // Kharkiv u konteksti svitovoi muzychnoi kultury: podii ta liudy : materialy mizhnar nauk.-teor. konf., m. Kharkiv, 3-4 kvitnia 2008 r. / zah. red. V. M. Sheika ; vidp. red. I.I. Polska. – Kharkiv : KhDAK, 2008. – 172 s.
7. Гунаре М. Толковый словарь актуальных социокультурных терминов / М. Гунаре, И. Маркина. – Рига : БМА, 2007. – 299 с. ; Gunare M. Tolkovyy slovar aktualnykh sotsiokulturnykh terminov / M. Gunare, I. Markina. – Riga : BMA, 2007. – 299 s.
8. Дизайн : слов.-довід. / за ред. М. І. Яковлева ; упоряд.: Ю. О. Іванченко та ін. – Київ : Фенікс, 2010. – 382 с. ; Dyzain : slov.-dovid. / za red. M. I. Yakovlieva ; uporiad.: Yu. O. Ivanchenko ta in. – Kyiv : Feniks, 2010. – 382 s.
9. Доманська О. А. Театральні фестивалі як форма мистецького життя в сучасній Україні / О. А. Доманська // Мистецька освіта та мистецтво освіти в контексті формування сталого суспільства : зб. матер. Всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ, 12-13 трав. 2005 р. – Київ, 2005. – Ч. 1. – С. 190-193 ; Domanska O. A. Teatralni festyvali yak forma mystetskoho zhyttia v suchasniy ukraini / O. A. Domanska // Mystetska osvita ta mystetstvo osvity v konteksti formuvannia staloho suspilstva : zb. mater. Vseukr. nauk.-prakt. konf., m. Kyiv, 12-13 trav. 2005 r. – Kyiv, 2005. – Ch. 1. – S. 190-193
10. Доманська О. А. Фестиваль як самостійний та самодостатній суб'єкт

театрального процесу / О. А. Доманська // Духовна культура як домінанта українського життєтворення : зб. матер. Всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ, 22–23 груд. 2005 р. – Київ : ДАКККиМ, 2005. – Ч. II. – С. 64–66 ; Domanska O. A. Festyval yak samostiinyi ta samodostatnii subiekt teatralnoho protsesu / O. A. Domanska // Dukhovna kultura yak dominanta ukrainskoho zhyttietvorennia : zb. mater. Vseukr. nauk.-prakt. konf., m. Kyiv, 22–23 hrud. 2005 r. – Kyiv : DAKKKiM, 2005. – Ch. II. – S. 64–66

11. Доманська О. А. Театральні фестивалі в контексті мистецького життя сучасної України / О. А. Доманська // Питання культурології : зб. наук. ст. – 2004. – Вип. 20. – С. 309–314 ; Domanska O. A. Teatralni festyvali v konteksti mystetskoho zhyttia suchasnoi Ukrainy / O. A. Domanska // Pytannia kulturolohii : zb. nauk. st. – 2004. – Vyp. 20. – S. 309–314

12. Енциклопедія Сучасної України / НАН України, Наук. т-во ім. Шевченка, Ін-т енциклопед. дослідж. НАН України. – Київ : Ін-т енцикл. дослідж. НАН України, 2005. – Т. 4 : В – Вог. – 699 с. ; Entsyklopediia Suchasnoi Ukrainy / NAN Ukrainy, Nauk. t-vo im. Shevchenka, In-t entsykloped. doslidzh. NAN Ukrainy. – Kyiv : In-t entsykl. doslidzh. NAN Ukrainy, 2005. – Т. 4 : V – Voh. – 699 s.

13. Зубенко Д. В. Розвиток фестивального руху в сучасній Україні / Д. В. Зубенко // Вісник Національного технічного університету «Київський політехнічний інститут». Політологія. Соціологія. Право. – 2011. – № 4. – С. 111–114 ; Zubenko D. V. Rozvytok festyvalnoho rukhu v suchasni Ukraini / D. V. Zubenko // Visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu «Kyivskiy politekhnichnyi instytut». Politolohiia. Sotsiolohiia. Pravo. – 2011. – № 4. – S. 111–114

14. Зуєв С. П. Музичні фестивалі як явище міської культури / С. П. Зуєв // Теоретичні питання культури, освіти та виховання. – 2007. – Вип. 32. – С. 51–54 ; Zuiev S. P. Muzychni festyvali yak yavyshe miskoi kultury / S. P. Zuiev // Teoretychni pytannia kultury, osvity ta vykhovannia. – 2007. – Vyp. 32. – S. 51–54

15. Зуєв С. П. Фестивальний діалог мистецтв / С. П. Зуєв // Теоретичні питання культури, освіти та виховання. – 2003. – Вип. 25. – С. 25–28 ; Zuiev S. P. Festyvalnyi dialoh mystetstv / S. P. Zuiev // Teoretychni pytannia kultury, osvity ta vykhovannia. – 2003. – Vyp. 25. – S. 25–28

16. Литовка О. Фестивальний рух України періоду її незалежності / О. Литовка // Вісник КНУКиМ. Серія : Соціальні комунікації. – 2013. – Вип. 2. – С. 111–115 ; Lytovka O. Festyvalnyi rukh Ukrainy periodu yii nezalezhnosti / O. Lytovka // Visnyk KNUKiM. Seriia : Sotsialni komunikatsii. – 2013. – Vyp. 2. – S. 111–115

17. Мунін Г. Б. Термінологічний словник туризму (терміни та визначення, які використовуються в туризмі та суміжних видах діяльності) / Г. Б. Мунін, В. П. Денілевський, З. І. Тимошенко ; під заг. ред. М. В. Поповича. – Київ : Кондор, 2010. – 974 с. ; Munin H. B. Terminolohichnyi slovnyk turyzmu (terminy ta vyznachennia, yaki vykorystovuiutsia v turyzmi ta sumizhnykh vydakh diialnosti) / H. B. Munin, V. P. Denilevskiy, Z. I. Tymoshenko ; pid zah. red. M. V. Popovycha. – Kyiv : Kondor, 2010. – 974 s.

18. Оксфордская иллюстрированная энциклопедия в 9-ти тт. : пер. с англ. – 2-е изд. испр. – Москва : Издательский Дом «ИНФРА-М», Издательство «Весь Мир», 2000. – Т. 3 : Всемирная история. С древнейших времен и до 1800 года. – 408 с. ; Oksfordskaya illyustrirovannaya entsiklopediya v 9-ti tt. : per. s angl. – 2-e izd. ispr. – Moskva : Izdatelskiy Dom «INFRA-M», Izdatelstvo «Ves Mir», 2000. – Т. 3 : Vsemirnaya istoriya. S drevneyshikh времен i do 1800 goda. – 408 s.

19. Семенюк А. В. Фольклорні фестивалі аматорського мистецтва в контексті розвитку духовної культури України / А. В. Семенюк // Духовна культура як домінанта

українського життєтворення : зб. матер.в Всеукр. наук.-практ. конф., Київ, 22–23 грудня 2005 р. – К.: ДАКККиМ, 2005. – Ч. II. С. 130–134 ; Semeniuk A. V. Folklorni festyvali amatorskoho mystetstva v konteksti rozvytku dukhovnoi kultury Ukrainy / A. V. Semeniuk // Dukhovna kultura yak dominanta ukrainskoho zhyttietvorennia : zb. mater.v Vseukr. nauk.-prakt. konf., Kyiv, 22–23 hrudnia 2005 r. – К.: ДАКККиМ, 2005. – Ч. II. С. 130–134

20. Словарь иностранных слов русского языка [Электронный ресурс]. - Режим доступа : http://dic.academic.ru/dic.nsf/dic_fwords/20529/КОНЦЕПТ ; Slovar inostrannykh slov russkogo yazyka [Elektronnyy resurs]. - Rezhim dostupa : http://dic.academic.ru/dic.nsf/dic_fwords/20529/КОНЦЕПТ

21. Словарь синонимов [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://dic.academic.ru/dic.nsf/dic_synonims/174914 ; Slovar sinonimov [Elektronnyy resurs]. - Rezhim dostupa : http://dic.academic.ru/dic.nsf/dic_synonims/174914

22. Современная украинская энциклопедия. – Харьков : Клуб семейного досуга, 2007. - Т. 13 : Св-Ст. – 414 с. ; Sovremennaya ukrainskaya entsiklopediya. – Kharkov : Klub semeynogo dosuga, 2007. – Т. 13 : Sv-St. – 414 s.

23. Современная украинская энциклопедия. – Харьков : Клуб Семейного Досуга, 2007. – Т. 15. – 416 с. ; Sovremennaya ukrainskaya entsiklopediya. – Kharkov : Klub Semeynogo Dosuga, 2007. – Т. 15. – 416 s.

24. Современная украинская энциклопедия. – Харьков : Клуб Семейного Досуга, 2004. – Т. 7. – 416 с. ; Sovremennaya ukrainskaya entsiklopediya. – Kharkov : Klub Semeynogo Dosuga, 2004. – Т. 7. – 416 s.

25. Сучасний словник іншомовних слів : Близько 20 тис. сл. і словосполучень / уклад. О. І. Скопненко, Т. В. Цимбалюк. – Київ : Довіра, 2006. – 789 с. ; Suchasnyi slovnyk inshomovnykh sliv : Blyzko 20 tys. sl. i slovospoluchen / uklad. O. I. Skopnenko, T. V. Tsymbaliuk. – Kyiv : Dovira, 2006. – 789 s.

26. Толковый словарь Ожегова [Электронный ресурс]. - Режим доступа : <http://dic.academic.ru/dic.nsf/ogegova/237878> ; Tolkovyy slovar Ozhegova [Elektronnyy resurs]. - Rezhim dostupa : <http://dic.academic.ru/dic.nsf/ogegova/237878>

27. Учебный словарь терминов рекламы и паблик рилейшенз [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://advertising_pr.academic.ru/324/Перформанс_Перфоманс ; Uchebnyy slovar terminov reklamy i pablik rileyshenz [Elektronnyy resurs]. - Rezhim dostupa : http://advertising_pr.academic.ru/324/Перформанс_Перфоманс

28. Хрома Г. І. Фестиваль як різновид національного свята / Г. І. Хрома. // Культура і мистецтво у сучасному світі. – 2002. – Вип.3. – С .199–205 ; Khroma H. I. Festyval yak riznovyd natsionalnoho sviata / H. I. Khroma. // Kultura i mystetstvo u suchasnomu sviti. – 2002. – Vyp.3. – S .199–205

29. Хрома Г. Деякі особливості сучасних молодіжних фестивалів / Г. Хрома // Матеріали до українського мистецтвознавства. – 2003. – Вип. 3. – С. 194-200 ; Khroma H. Deiaki osoblyvosti suchasnykh molodizhnykh festyvaliv / H. Khroma // Materialy do ukrainskoho mystetstvovnavstva. – 2003. – Vyp. 3. – S. 194-200

Стаття надійшла до редакції 23.05.2017.

Ye. Fedorova

THE CONCEPT “FESTIVAL” AND ITS ART ASPECTS

The festival, now described as a cultural and artistic phenomenon, is a part of modern social life. It affects the development of art and artistic life, promotes the creative activity of

people - both individually and collectively. Festival is a spectacle to its direct participants and guests, including foreign ones, and for viewers. Regularly organized entertainments, mass cultural events, festivals, as seen by observers, become international holidays. During the period of national revival the celebration emphasizes values, such as traditions, works of folk art, cultural heritage as codes of history of the peoples of the nation. National holidays in the form of modern festivals have outlined national features, are manifested in art genres and forms that carry the traditions, ceremonies, rituals, meaning "spirit of the people who celebrate".

Usually it was considered that a festival has cultural aspects, derived from holidays and celebrations. The inherited element of a festival is its sublime traditional atmosphere. However, the festival, which refers to the characteristic manifestations of artistic life, can be viewed in terms of art history. The analysis of this concept proves that unlike the holiday, the festival is themed and relevant by a specific focus that distinguishes it from other similar entertainments. The festival is now held at different levels, depending on the scale and geography, it gives reason to distinguish them as global, international, national, nationwide, regional, and district. The festival is a unique mechanism of formation and regulation of aesthetic tastes, beliefs, and ideals. Summarizing, we can conclude that the festival is a kind of a national holiday that is historical and nowadays it belongs to the spectacle that is an important mechanism of transmission of cultural traditions from generation to generation. As the phenomenon, the festival has all the elements: festive, atmosphere, frequency, and traditional themes.

The study describes the art component of the concept of "festival", its specificity that distinguishes the festival from other cultural events and phenomena. Such cultural events as a forum, a congress, a conference, a symposium tend to discuss scientific issues; as they lack elements of conviviality that distinguish them from the festival; exhibition depending on the scale may involve a cultural festival, or, conversely, to be part of it. Entertainments, such as a concert or a performance, are associated with a holiday and belong to narrow and a championship and a competition often are their companions.

As an example, we consider the festival of hairdressing belonging to a specific cultural event with its own theme: it is associated with the fashion industry, image, and design. Participation in the festival of hairdressing masters-professionals aims to present achievements to track the emergence of new techniques and technologies, to identify trends and areas of possible trends.

Key words: *cultural events, festivals, festival of hairdressing, holidays.*

УДК 791.2215(73):343.123.12

С. В. Яблоков

ШТАМПИ В АМЕРИКАНСЬКОМУ ДЕТЕКТИВНОМУ СЕРІАЛІ

Стаття присвячена темі такого домінуючого на сьогодні виду телевізійного продукту, як телесеріал. Автор розглядає вплив медіапростору і медіапродуктів на свідомість і підсвідомість людини, роль медіапродукту в житті глядача, «якісність» - «неякісність» того чи іншого медіапродукту. В статті проаналізовані причини популярності телесеріалів, зокрема американських детективних телесеріалів. Автор також виявляє найбільш поширені штампові аудіовізуальні дискурси в американських детективних телесеріалах, що зустрічаються найчастіше, та визначає причини наявності штампів в контенті цього медіапродукту.